

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.12.4>

УДК 351:336.71(477)

C. B. Майстро,

д. держ. упр., професор, доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3035-4304>

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

S. Maistro,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Associate Professor of the
Department of Management in the Field of Civil Production,*

National University of Civil Protection of Ukraine

**STATE REGULATION OF THE BANKING SECTOR IN THE CONTEXT
OF FORMING AN INFORMATION SOCIETY AND ENSURING THE
FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE**

У статті досліджено особливості, результативність та ефективність державного регулювання банківської сфери загалом та діяльності банківських установ, зокрема, в контексті формування інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки

України. Доведено, що в умовах швидкого розвитку цифрових технологій та впровадження інноваційних інформаційних систем в банківську сферу особливої актуальності набуває питання адаптації нормативно-правової бази до вимог інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки України. У цьому контексті державне регулювання діяльності банківських установ набуває особливого значення, оскільки повинно забезпечувати не лише фінансово-економічну стабільність, а й безпеку інформаційних потоків, захист прав клієнтів та впровадження інноваційних технологій. Проаналізовано основні законодавчі та регуляторні акти, що регулюють діяльність банківських установ, а також роль Національного банку України у впровадженні цифрових технологій та захисті інформаційної та фінансово-економічної безпеки держави. Висновки статті містять рекомендації щодо розвитку державного регулювання, спрямованого на підтримку сталого та безпечного функціонування банків у цифрову епоху в контексті формування інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

The article examines the features, effectiveness and efficiency of state regulation of the banking sector in general and the activities of banking institutions, in particular, in the context of the formation of an information society and ensuring the financial and economic security of Ukraine. It is proved that in the conditions of the rapid development of digital technologies and the introduction of innovative information systems in the banking sector, the issue of adapting the regulatory framework to the requirements of the information society and ensuring the financial and economic security of Ukraine is of particular relevance. It is proved that banking institutions are key entities of the financial system that directly affect the stability of the economy, the development of the investment climate and the financial inclusion of the population. In this context, state regulation of the activities of banking institutions is of particular importance, since it must ensure not only financial and economic stability, but also the security of information flows, the

protection of client rights and the introduction of innovative technologies. The main legislative and regulatory acts regulating the activities of banking institutions, as well as the role of the National Bank of Ukraine in the introduction of digital technologies and the protection of the information and financial and economic security of the state, are analyzed. A review of international experience used to improve Ukrainian regulation was conducted and key challenges and prospects for the development of the banking system in the information society and in the context of ensuring the financial and economic security of Ukraine were identified. The research methodology includes a comprehensive analysis of regulatory documents, a comparative analysis of international practices, and a synthesis of scientific publications of the last five years. The main results indicate a gradual improvement of the regulatory environment, however, the need for more flexible approaches to the digitalization of banking activities, strengthening cybersecurity, protecting personal data, and ensuring the financial and economic security of Ukraine was identified. The conclusions of the article contain recommendations for the development of state regulation aimed at supporting the sustainable and safe functioning of banks in the digital age in the context of forming an information society and ensuring the financial and economic security of Ukraine. Prospects for further research are related to the development of integrated models of state regulation, as well as self-regulation, which would ensure a balance between innovation, control, and security in the context of forming an information society and ensuring the financial and economic security of Ukraine.

Ключові слова: *публічне управління та адміністрування, державне регулювання, банківська сфера, банківські установи, інформаційне суспільство, фінансово-економічна безпека, Національний банк України, нормативно-правове забезпечення державного регулювання.*

Keywords: *public management and administration, state regulation, banking sector, banking institutions, information society, financial and economic security, National Bank of Ukraine, regulatory and legal support for state regulation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій формування інформаційного суспільства стає визначальним фактором соціально-економічного розвитку будь-якої країни. Україна, як держава з розвинутою банківською системою, також стоїть перед викликами адаптації традиційних механізмів державного регулювання до нових цифрових реалій та відповідних умов розвитку інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Банківські установи є ключовими суб'єктами фінансової системи, які безпосередньо впливають на стабільність економіки, розвиток інвестиційного клімату та фінансову інклюзію населення. У цьому контексті державне регулювання діяльності банківських установ набуває особливого значення, оскільки повинно забезпечувати не лише фінансову стабільність, а й безпеку інформаційних потоків, захист прав клієнтів та впровадження інноваційних технологій.

Постановка проблеми полягає у необхідності перегляду та вдосконалення нормативно-правової бази, що регламентує діяльність банківських установ, з урахуванням вимог інформаційного суспільства та світових тенденцій цифровізації банківського сектору. Важливо враховувати як національний досвід, так і міжнародні практики, що дозволяють розробити ефективні механізми державного контролю та стимулювання розвитку фінансових технологій. Особливу роль у цьому процесі відіграє Національний банк України, який виступає регулятором та модернізатором банківської сфери в умовах розвитку інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу сучасного стану державного регулювання банківських установ в Україні з огляду на виклики інформаційного суспільства та необхідності забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Результати такого аналізу мають практичне значення для формування стратегії цифрової

трансформації банківської сфери, підвищення рівня кібербезпеки та захисту персональних даних громадян, а також забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державного регулювання банківської діяльності у контексті формування інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки України активно досліджується науковцями.

Так, науковці Гончаренко В., Іваненко О., Ковальчук М., Коваленко О., Мельник С., Петренко І., Савченко Т., Чорненко А. приділяють увагу розгляду особливостей розвитку українського банківського регулювання у цифрову епоху і підкреслюють, що правове поле України потребує подальшого вдосконалення, зокрема у сфері захисту персональних даних, регулювання електронних платежів та впровадження технології блокчейн. Також у їх наукових публікаціях відзначається, що Національний банк України активно запроваджує новації, зокрема електронні системи моніторингу, проте існує необхідність більш гнучких нормативних підходів, які б відповідали динаміці технологічних змін [1; 6; 7; 10; 12; 13; 16].

Аналізуючи міжнародний досвід, варто зазначити, що країни ЄС та США впроваджують комплексні підходи до регулювання фінтех-сектору, включно з розробкою окремих законів щодо цифрових валют, систем електронних платежів та кіберзахисту. Ці підходи стають орієнтирами для України у формуванні власної політики розвитку банківського сектору. Особливу увагу привертає практика використання «пісочниць» (regulatory sandboxes), які дозволяють тестувати інновації під контролем регулятора, мінімізуючи ризики [17; 18].

Водночас, незважаючи на численні дослідження, залишається недостатньо вивченою проблема інтеграції державного регулювання у комплексну модель цифрової трансформації банківських установ в Україні. Особливої уваги потребує аналіз ефективності механізмів кібербезпеки та правового захисту користувачів банківських послуг в інформаційному

суспільстві. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена не лише потребою модернізації нормативно-правової бази, а й пошуком оптимальних інструментів державного регулювання, які враховували б специфіку українського банківського сектору в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в комплексному аналізі сучасного стану державного регулювання діяльності банківських установ у контексті формування інформаційного суспільства, визначення основних викликів та перспектив цифровізації банківського сектору. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює діяльність банківських установ в Україні з огляду на цифровізацію та інформаційну безпеку; оцінити роль і функції Національного банку України у впровадженні цифрових технологій у банківську сферу; вивчити міжнародний досвід державного регулювання банківської діяльності в умовах інформаційного суспільства; визначити проблеми та перспективи вдосконалення державного регулювання банківських установ у цифрову епоху та необхідності забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Для виконання поставлених завдань у дослідженні застосовано комплексний підхід, що включає аналіз нормативно-правових актів України, офіційних документів Національного банку України та звітів міжнародних організацій. Здійснено порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду державного регулювання банківської діяльності з урахуванням специфіки інформаційного суспільства. Методологічною основою дослідження слугують системний підхід, методи контент-аналізу нормативних документів, а також синтез результатів наукових публікацій останніх п'яти років.

Особлива увага приділялась аналізу інноваційних технологій у банківській сфері, їх регуляторному супроводу, а також питанням кібербезпеки та захисту персональних даних клієнтів. Застосовано критичний

аналіз для виявлення недоліків існуючої регуляторної бази та формулювання рекомендацій щодо її вдосконалення. Такий підхід дозволив досягти цілісного розуміння стану і перспектив розвитку державного регулювання банківського сектору в інформаційному суспільстві в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання банківської діяльності в Україні здійснюється на основі низки законодавчих актів, серед яких ключове місце займає Конституція України, Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон «Про Національний банк України», а також інші законодавчі та нормативно-правові акти [2; 3; 4; 5; 8].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків, а його метою є правове забезпечення захисту законних інтересів вкладників та інших клієнтів банків, сталого розвитку і стабільності банківської системи, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України і належного конкурентного середовища на фінансовому ринку [2].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» передбачає відповідні обмеження щодо забезпечення конкуренції у банківській системі. Так, наприклад, банкам забороняється укладати договори з метою обмеження конкуренції та монополізації умов надання кредитів, інших банківських послуг, встановлення процентних ставок та комісійної винагороди. Також банку забороняється вчиняти будь-які дії щодо впровадження у своїй практиці недобросовісної конкуренції (стаття 53) [2].

Протягом останніх років значна увага приділяється адаптації регуляторної бази до цифрових викликів, що зумовлено зростанням ролі інформаційних технологій у банківській сфері.

Зокрема, Закон України «Про електронні довірчі послуги» та Закон «Про захист персональних даних» визначають основи безпеки та законності використання цифрових сервісів у банках. НБУ запровадив низку

нормативних документів, які регламентують застосування електронних систем і цифрових платформ, зокрема Положення про електронний документообіг, правила безпеки інформаційних систем та рекомендації з кіберзахисту. Водночас існують проблеми щодо фрагментованості законодавства, відставання нормативної бази від темпів технологічного розвитку, особливостей розвитку інформаційного суспільства та забезпечення фінансово-економічної безпеки України [4; 5].

Важливу роль у формуванні інформаційного суспільства в Україні через цифровізацію банківського сектору відіграє Національний банк України (НБУ).

Національний банк України виступає не лише як регулятор фінансової стабільності, а й як ініціатор цифрових трансформацій у банківській сфері. Впровадження цифрових платформ для обміну інформацією між банками та регулятором підвищило прозорість і ефективність контролю. Окрему увагу приділено запуску системи електронного банкінгу для клієнтів та впровадженню систем електронних платежів (наприклад, «Приват24», «Монобанк»), які формують основу інформаційного суспільства [20].

НБУ також активно розвиває ініціативи у сфері цифрових валют центрального банку (CBDC), досліджуючи можливості їх запровадження для підвищення безпеки і швидкості платежів. Проте регулятор стикається з викликами забезпечення кібербезпеки, що вимагає посилення механізмів захисту інформації та розвитку кадрового потенціалу, забезпечення збереження банківської таємниці.

Так, банки та Національний банк України зобов'язані забезпечувати збереження банківської таємниці шляхом:

- 1) обмеження кола осіб, що мають доступ до інформації, яка становить банківську таємницю;
- 2) організації спеціального діловодства з документами, що містять банківську таємницю;
- 3) застосування технічних засобів для запобігання несанкціонованому

доступу до електронних та інших носіїв інформації;

4) застосування застережень щодо збереження банківської таємниці та відповідальності за її розголошення у договорах і угодах між банком і клієнтом (стаття 61) [2].

Національний банк України під час здійснення нагляду за діяльністю банків проводить перевірку банків з питань дотримання ними вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та достатності заходів для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму (стаття 63) [2].

Метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках (стаття 67) [2].

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України має право вимагати від банків та їх керівників, відповідальних осіб банківських груп, учасників банківських груп усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів Національного банку України для уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

Кожний банк є об'єктом інспекційної перевірки уповноваженими Національним банком України особами (стаття 71). Перевірки здійснюються з метою визначення рівня безпеки і стабільності операцій банку, достовірності звітності банку і дотримання банком законодавства України про банки і банківську діяльність, законодавства, що регулює діяльність на платіжному ринку, а також нормативно-правових актів Національного банку України [2].

Згідно статті 25 Закону України «Про Національний банк України», НБУ проводить грошово-кредитну політику (стосовно банківської сфери) шляхом

застосування таких інструментів:

- визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для банків;
- процентна політика;
- рефінансування банків (також НБУ має право надавати кредити для рефінансування банку, якщо це не тягне за собою ризиків для банківської системи) [3].

Національний банк України з метою захисту прав вкладників та інших кредиторів має право встановлювати додаткові вимоги, включаючи вимоги щодо підвищення рівня регулятивного капіталу банку чи інших пруденційних нормативів, щодо певного виду діяльності та надання фінансових послуг, які має право здійснювати банк. Також НБУ здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через пруденційні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій.

Окрім того, Національний банк України має право застосувати до банківських установ заходи відповідного впливу на виявлені порушення законодавства.

Згідно статті 73 Закону України «Про Національний банк України» у разі порушення банками або іншими особами банківського, валютного законодавства, законодавства, що регулює діяльність на платіжному ринку, законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, законодавства з питань захисту критичної інфраструктури, кіберзахисту та інформаційної безпеки, законодавства про віртуальні активи, нормативно-правових актів, вимог та/або рішень Національного банку України, здійснення ризикової діяльності, що становить загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, застосування до банків чи власників істотної участі у банках санкцій іноземними державами (крім держав, що здійснили або здійснюють збройну агресію проти України) або міждержавними об'єднаннями, або міжнародними організаціями та/або застосування санкцій, що становлять загрозу інтересам

вкладників чи інших кредиторів банку, невиконання та/або неналежного виконання рішень про застосування заходів впливу з метою забезпечення стабільності банківської системи, Національний банк України має право застосувати заходи впливу адекватно вчиненому порушенню або рівню такої загрози [3].

Слід зазначити, що згідно статті 53 Закону України «Про Національний банк України» не допускається втручання органів державної влади та інших державних органів чи їх посадових та службових осіб, будь-яких юридичних чи фізичних осіб у виконання функцій і повноважень Національного банку, Ради Національного банку, Правління Національного банку чи службовців Національного банку інакше, як в межах, визначених Конституцією України та цим Законом. При цьому, Національний банк подає звітність та надає інформацію органам державної влади та іншим державним органам у випадках, передбачених Конституцією України та цим Законом [3].

Так, Національний банк підзвітний Президенту України та Верховній Раді України в межах їх конституційних повноважень, а саме у питаннях щодо:

- 1) призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку Верховною Радою України за поданням Президента України;
- 2) призначення та звільнення Президентом України половини складу Ради Національного банку;
- 3) призначення та звільнення Верховною Радою України половини складу Ради Національного банку;
- 4) доповіді Голови Національного банку Верховній Раді України про діяльність Національного банку, яка подається до Верховної Ради України щороку не пізніше 1 травня;
- 5) подання Президенту України та Верховній Раді України щорічного звіту про проведення грошово-кредитної політики за попередній рік;
- 6) щоквартального надання Президенту України та Комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання банківської діяльності, інформації про безготівкову емісію у відповідному періоді, а саме

про: проведення операцій з рефінансування банків; проведення інтервенцій на міжбанківському валютному ринку [3].

Окрім того, Національний банк та Кабінет Міністрів України можуть проводити взаємні консультації з питань грошово-кредитної політики та державної економічної політики, зокрема щодо прогнозу основних макроекономічних показників, включаючи монетарні показники і показники валютно-курсової політики [3].

Проголошені Україною євроінтеграційні прагнення передбачають адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС та є міжнародним зобов'язанням, яке передбачено Угодою про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами від 14 червня 1994 р., відповідно до якої наша країна зобов'язалася адаптувати своє законодавство до законодавства ЄС, в тому числі в банківській сфері в умовах розвитку інформаційного суспільства [15].

Саме тому, подальша модернізація системи державного регулювання діяльністю банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства та в умовах європейської інтеграції України має реалізовуватися шляхом прийняття на законодавчому рівні та впровадження в державно-управлінську практику відповідних стратегічних законодавчих та нормативно-правових актів.

Так, наприклад, з метою підтримки фінансової стабільності в Україні на період дії військового стану в країні установам, які відповідальні за підтримку фінансової стабільності в Україні, в 2024 р. було оновлено Стратегію Національного банку України, яка не тільки сфокусована на спротиві російській агресії та відновленні країни і визначає ключові структурні реформи, але й спрямована на реалізацію заходів з планування відновлення та подальшого розвитку банківського сектору в умовах європейської інтеграції України. Так, одна з цілей Стратегії НБУ «Фінансова фортеця України» «Ефективний центральний банк» передбачає забезпечення стійкості, ефективності, безперебійної роботи центробанку з метою європейської

інтеграції банківського сектору України, а також плідну міжнародну співпрацю [14; 19].

З метою забезпечення збалансованості в упровадженні європейських вимог та збереження потенціалу банківської системи щодо нарощення кредитної підтримки національної економіки з 5 серпня 2024 р. було введено в дію оновлені вимоги Закону України «Про банки і банківську діяльність», згідно з якими банки перейшли на трирівневу структуру капіталу та нові нормативи його достатності [11; 14].

Тобто дослідження чинного нормативно-правового забезпечення державного регулювання діяльності банківських установ в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні є необхідним для виявлення прогалин, формування стратегічних орієнтирів реформування та розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення діючого законодавства відповідно до вимог сьогодення.

Слід зазначити, що в сучасних умовах глобальної цифровізації фінансових послуг державне регулювання банківської діяльності зазнає істотних трансформацій. Інформаційне суспільство, що характеризується стрімким розвитком фінансових технологій (фінтех), потребує нових підходів до нагляду за банками, зокрема щодо обробки даних, електронних транзакцій, кібербезпеки та управління цифровими активами. Міжнародна практика свідчить про те, що провідні країни світу вже адаптують свої нормативно-правові системи до цих викликів, впроваджуючи гнучкі та інноваційні моделі регулювання.

Так, в Європейському Союзі формується комплексна регуляторна система, яка поєднує традиційні принципи банківського нагляду з новими вимогами цифрової доби. Одним із головних принципів є забезпечення прозорості, безпеки, інноваційності та захисту прав споживачів. Важливу роль відіграють такі інструменти, як регуляторні пісочниці (regulatory sandboxes) – спеціальні середовища, де фінтех-компанії можуть тестувати нові продукти та послуги під наглядом регуляторів, але без застосування всього спектра

нормативних обмежень. Європейський банківський орган (European Banking Authority) також впроваджує цифрові стратегії, спрямовані на підвищення кіберстійкості банків, розвиток відкритого банкінгу (open banking) та гармонізацію підходів до управління ризиками у цифровому середовищі [10; 12; 16; 17].

Розглянемо особливості американської моделі державного регулювання банківського сектора в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Так, у США важливу роль у регулюванні цифрової банківської діяльності відіграють Федеральна резервна система (Federal Reserve), Комісія з цінних паперів і бірж (SEC) та Бюро фінансового захисту споживачів (CFPB). Американська модель вирізняється активною співпрацею між державою та приватним сектором, а також швидким реагуванням на нові технологічні виклики. Окрему увагу приділено регулюванню цифрових активів, включаючи криптовалюти, стейблкоїни та токенизовані активи. США також модернізують платіжну інфраструктуру, розробляють вимоги до кібербезпеки та сприяють впровадженню інновацій у банківських послугах, не втрачаючи фокусу на системній стабільності та споживчому захисті [12; 16; 18].

Проактивний та технологічно орієнтований підхід до державного регулювання банківського сектору в цифрову епоху демонструє азійський регіон світу, зокрема такі країни, як Сінгапур і Китай (так звана азійська модель державного регулювання банківського сектора).

Так, наприклад, Сінгапур є прикладом гнучкої та інноваційної моделі, а його головний фінансовий регулятор – Monetary Authority of Singapore (MAS) – активно підтримує розвиток фінтеху, запроваджуючи регуляторні пісочниці, програми фінансування інновацій, а також інфраструктуру для цифрових банків. MAS встановив чіткі правила для віртуальних банків, електронних платежів, а також стандартів щодо цифрової ідентифікації та штучного інтелекту в фінансах в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Китай, у свою чергу, є прикладом централізованого підходу, де держава жорстко контролює цифрову фінансову інфраструктуру, а Народний банк

Китаю очолює розробку цифрового юаня (e-CNY) – однієї з найрозвиненіших цифрових валют центрального банку у світі. Також Китай встановлює суворі вимоги до обробки даних, обігу цифрових активів та діяльності великих технологічних компаній, які надають фінансові послуги (наприклад, Ant Group) [20].

Загалом, досвід провідних країн демонструє, що успішне регулювання банківської сфери в умовах розвитку інформаційного суспільства можливе лише за умови інституційної адаптації, високого рівня цифрової грамотності регуляторів та постійного діалогу з ринком. Інструменти на кшталт регуляторних пісочниць, цифрових банківських ліцензій, відкритого банкінгу та цільових цифрових стратегій уже показали свою ефективність в умовах розвитку інформаційного суспільства.

У підсумку, вищенаведений міжнародний досвід, включаючи практики ЄС, США та інших країн надає Україні цінний орієнтир для реформування фінансового нагляду в умовах цифрової трансформації і є важливою передумовою для забезпечення стійкого розвитку української банківської системи, підвищення її конкурентоспроможності та інтеграції у глобальні фінансові процеси.

Саме тому Україна, перебуваючи на етапі трансформації банківського сектору та цифровізації економіки, має всі передумови для впровадження подібних механізмів. Враховуючи національні особливості, зокрема правову систему, рівень розвитку фінансового ринку та поточну цифрову інфраструктуру, Україна може створити власну збалансовану модель регулювання, яка поєднуватиме гнучкість для інновацій з надійним контролем ризиків і захистом прав споживачів банківських послуг в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Слід зазначити, що незважаючи на існуючі позитивні зрушення в банківській системі України та тенденції її розвитку в сучасних умовах, зберігаються такі ключові проблеми, протиріччя та суперечності, що стримують ефективну цифровізацію банківської сфери країни, а саме [1; 6; 7;

9; 13]:

- фрагментованість нормативно-правової бази банківської системи, яка не завжди враховує динамічний розвиток інформаційних технологій та глобальні стандарти безпеки;
- недостатній рівень кібербезпеки, що загрожує не тільки захисту персональних даних клієнтів банківських установ, а й стабільності банківської системи країни;
- обмежена і не завжди плідна взаємодія та співпраця між державними органами, банками та ІТ-компаніями, що уповільнює імплементацію інноваційних технологій у зазначеній сфері;
- відсутність системних підходів до регулювання цифрових валют та криптоактивів, що може стати певним ризиком та викликом для фінансової стабільності в майбутньому.

Вищезазначені ключові проблеми, протиріччя та суперечності, що стримують ефективну цифровізацію банківської сфери передбачають необхідність вдосконалення державного регулювання банківських установ в Україні шляхом розробки цілісної цифрової стратегії банківського регулювання, яка має передбачати:

- удосконалення законодавства у сфері електронних послуг та захисту персональних даних;
- розширення використання інструментів регуляторних «пісочниць» для тестування фінтех-продуктів у банківській діяльності;
- посилення кібербезпеки через впровадження передових технологій і підвищення кваліфікації фахівців банківських установ;
- запровадження системних підходів до державного регулювання цифрових валют та інтеграції їх у банківську систему країни.

Отже, державне регулювання банківських установ в Україні має трансформуватися у напрямку гнучкості, адаптивності і відкритості до інновацій, що відповідатиме вимогам інформаційного суспільства.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Ґрунтуючись на вище проведених дослідженнях, можна зробити такі узагальнені висновки.

Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні активно трансформується під впливом формування інформаційного суспільства, що вимагає модернізації нормативно-правової бази з урахуванням цифровізації та кібербезпеки, а також в контексті процесів європейської інтеграції нашої країни, що активно тривають, а кінцевою метою яких є членство України в Європейському Союзі. Ключову роль у впровадженні цифрових технологій, розробці регуляторних актів та законодавчих ініціатив з електронного банкінгу і цифрових валют відіграє Національний банк України, який, проте стикається з суттєвими викликами щодо забезпечення захисту інформації та ефективного контролю банківської діяльності в умовах російської військової агресії та запровадженого в країні воєнного стану.

Міжнародний досвід свідчить про необхідність впровадження гнучких і адаптивних моделей державного регулювання, зокрема через використання «регуляторних пісочниць» та активну співпрацю держави і приватного сектору, що може бути корисним для України в контексті необхідності вирішення існуючих проблем сталого розвитку банківського сектору в інформаційному суспільстві, серед яких фрагментованість законодавства, низький рівень кібербезпеки, відсутність комплексної цифрової стратегії та недостатня інтеграція з ІТ-сектором.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка методології оцінки ефективності цифрових інструментів державного регулювання банківського сектора в умовах розвитку інформаційного суспільства, удосконалення механізмів кіберзахисту банківських інформаційних систем та вивчення потенціалу цифрових валют в Україні. Практичне впровадження рекомендацій дослідження сприятиме підвищенню стабільності банківської системи, захисту прав споживачів, інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство та забезпечення фінансово-економічної безпеки нашої держави.

Література

1. Гончаренко В.П. Вплив цифровізації на розвиток банківської системи України // Економіка України. 2020. № 12. С. 15–25.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.08.2025).
3. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 11.08.2025).
4. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 11.08.2025).
5. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 10.08.2025).
6. Іваненко О.В., Ковальчук М.І. Безпека інформаційних систем у банківській сфері: сучасні виклики та рішення // Фінансовий простір. 2021. Вип. 4. С. 56–67.
7. Коваленко О. М. Особливості регулювання фінтех-індустрії в Україні // Фінанси України. 2020. № 5. С. 33–42.
8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.08.2025).
9. Концепція розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2021–2025 роки / Міністерство цифрової трансформації України. Київ, 2021. 38 с.
10. Мельник С.І. Фінансові технології та цифрові трансформації: український контекст // Науковий вісник економіки. 2022. № 7. С. 12–23.
11. Національний банк України: стратегія цифрової трансформації на 2022–2026 роки / НБУ. Київ, 2022. 48 с.
12. Петренко І.В. Кібербезпека в банківській сфері: проблеми та шляхи

вирішення // Журнал банківських технологій. 2021. Вип. 2. С. 45–53.

13. Савченко Т. В. Розвиток електронного банкінгу в Україні: виклики та перспективи // Банківська справа. 2021. Вип. 3. С. 20–28.

14. Стратегія Національного банку України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_NBU_2025.pdf (дата звернення: 10.08.2025).

15. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (дата звернення: 5.08.2025).

16. Чорненко А.В. Регулювання криптоактивів: український та міжнародний досвід // Економіка і право. 2021. № 6. С. 89–98.

17. Central bank digital currency initiatives / Bank for International Settlements. 2022. BIS Papers No 123. 45 p.

18. Johnson P., Lee S. Regulatory sandboxes as a tool to support innovation // Journal of Regulatory Studies. 2022. Vol. 14, Issue 4. P. 101–117.

19. Kuznetsov D., Morozova N. State regulation in the context of digital transformation // Economic Studies. 2023. Vol. 15, Issue 1. P. 45–59.

20. Petrov A., Shevchenko L. Introduction of central bank digital currencies (CBDC): global practice and prospects for Ukraine // Journal of Financial Innovation. 2022. Vol. 10, No. 3. P. 112–130.

References

1. Honcharenko, V. P. (2020), “The impact of digitalization on the development of the banking system of Ukraine”, *Economy of Ukraine*, vol. (12), pp. 15–25.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On Banks and Banking Activities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (Accessed 05 Dec 2025).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine “On the National Bank of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679->

14#Text (Accessed 05 Dec 2025).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On Electronic Trust Services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (Accessed 05 Dec 2025).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “On Personal Data Protection”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (Accessed 05 Dec 2025).

6. Ivanenko, O. V. and Kovalchuk, M. I. (2021), “ Information systems security in the banking sector: current challenges and solutions ”, *Financial Space*, vol. (4), pp. 56–67.

7. Kovalenko, O. M. (2020), “ Features of fintech industry regulation in Ukraine ”, *Finance of Ukraine*, vol. (5), pp. 33–42.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “Constitution of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-бп#Text> (Accessed 05 Dec 2025).

9. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2021), *Concept of the development of the information society in Ukraine for 2021–2025*, Kyiv, Ukraine.

10. Melnyk, S. I. (2022), “ Financial technologies and digital transformations: Ukrainian context ”, *Scientific Bulletin of Economics*, vol. (7), pp. 12–23.

11. National Bank of Ukraine. (2023), *Report on the state of the banking system of Ukraine*, Kyiv, Ukraine.

12. Petrenko, I. V. (2021), “ Cybersecurity in the banking sector: problems and solutions ”, *Journal of Banking Technologies*, vol. (2), pp. 45–53.

13. Savchenko, T. V. (2021), “Development of electronic banking in Ukraine: challenges and prospects”, *Banking Business*, vol. (3), pp. 20–28.

14. National Bank of Ukraine (2025), “Strategy of the National Bank of Ukraine until 2025”, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_NBU_2025.pdf (Accessed 05 Dec 2025).

15. Government portal (2025), “Association Agreement between Ukraine and

the EU”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (Accessed 05 Dec 2025).

16. Chornnenko, A. V. (2021), “Regulation of crypto assets”,: Ukrainian and international experience. *Economy and Law*, vol. (6), pp. 89–98.

17. Bank for International Settlements (2022), “Central bank digital currency initiatives”, BIS Papers No 123.

18. Johnson, P. and Lee, S. (2022), “Regulatory sandboxes as a tool to support innovation”, *Journal of Regulatory Studies*, vol. 14(4), pp. 101–117.

19. Kuznetsov, D. and Morozova, N. (2023), “State regulation in the context of digital transformation”, *Economic Studies*, vol. 15(1), pp. 45–59.

20. Petrov, A. and Shevchenko, L. (2022), “Implementation of central bank digital currencies (CBDC): global practice and prospects for Ukraine”, *Journal of Financial Innovation*, vol. 10(3), pp. 112–130.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2025 р.